

POSTEN SOM DIVERSEHANDEL

PER BILL

Efter en genomgång av Postens verksamhet visar det sig att 20 procent strider mot Riksdagens beslut om vad Posten får och inte får göra.

P
O
S
T
M
O
N
O
P
O
L
I
S
M
E
N

Kunliga Postverket har bolagiserats, konkurrensutsatts och heter numera Posten AB. Tyvärr har det statliga företaget också expanderat sin verksamhet till områden långt bortom sin kärnverksamhet. Denna expansion inom sidoverksamheter har skett utan att ägaren har informerats och utan att förändringen diskuterats i riksdagen. Posten håller på att förvandlas till en gigantisk statlig diversehandel.

I den senaste propositionen angående Postens verksamhet har regeringen uttalat följande, vilket även riksdagen ställt sig bakom:

”Det är regeringens uppfattning att huvudinriktningen för Posten även i fortsättningen bör vara att på den svenska marknaden erbjuda riks-

täckande postverksamhet. Bolaget skall vidare med huvudinriktning på den svenska marknaden erbjuda rikstäckande kassaservice samt betalningsförmedling och finansiell verksamhet. Även i framtiden bör gälla att annan verksamhet än kärnverksamheten kan bedrivas endast om denna kompletterar kärnverksamheten, bidrar till lönsamheten och sker under rimligt risktagande.”

CD-skivor och datorer

Riksdagen har således fastslagit vilka förutsättningar som skall gälla för att Posten skall få ägna sig åt annan verksamhet än postverksamhet. Mot den bakgrunden kan det tyckas märkligt att Posten i dag säljer allt från CD-skivor till datorer. Än mer uppseendeväckande framstår det att företaget arrangerar charterresor och bedriver internationell inkassoverksamhet.

En ursäkt för Posten att ägna sig åt dessa kringverksamheter skulle kunna vara att de kraftigt bidrar till att öka företagets lönsamhet. Men så är

inte fallet. Tvärtom bedrivs kringverksamheten ofta med förlust.

Ett krav som riksdagen ställt är att eventuell kringverksamhet skall ske under ”rimligt risktagande”. Hur stort risktagande som är ”rimligt” kan diskuteras, men ur ekonomisk synvinkel kan det knappast vara helt riskfritt att bedriva till exempel giroverksamhet i Estland eller reklamradio i Västerås.

Företaget Posten AB hade 1996 en omsättning på 23 miljarder kronor. Vinsten uppgick under samma år till 363 miljoner kronor.

Postens verksamhet och ekonomi redovisas normalt under sju affärsområden: Posten Brev, Postgirot, Posten Utrikes, Posten Försäljning, Posten Finansiella tjänster och Övriga Enheter.

Vid en första anblick synes detta vara verksamhetsområden som väl stämmer överens med ägarens uttalande mål. Det finns ingenting i Postens årsredovisning som antyder att det skulle finnas någon verksamhet utö-

PER BILL är riksdagsledamot för moderaterna i Uppsala län.

ver den traditionella postverksamheten. Den "udda" verksamheten har omsorgsfullt bäddats in så att oinitierade inte skall kunna se den.

Ett exempel på hur Posten följer sin kringverksamhet är radiostationen Radio 106,1, som Posten är delägare i. Postens andel i Radio 106,1 KB ägs av det helägda dotterbolaget Mail-Vision AB, som i sin tur ägs av Posten Brev AB, som i sin tur ägs av Posten Sverige AB som slutligen ägs av Posten AB.

Reklamradioverksamheten redovisas således under affärsområdet "Posten Brev".

Strider mot riksdagens direktiv

Efter en genomgång av dotterbolagens årsredovisningar för 1996 visar det sig att 20 procent av företagets verksamhet strider mot riksdagens direktiv. (Räknat som andel av omsättningen.) Däremot är siffran betydligt lägre om vi ser till antalet anställda i sidoverksamheterna. En förklaring till detta är att sidoverksamheten ofta bedrivs med hjälp av inhyrda konsulter.

Sidoverksamheterna kan delas in i fem verksamhetsområden: utlandsverksamhet, försäljning av varor och tjänster som inte hör till kärnverksamheten, finansiell verksamhet som inte hör till kärnverksamheten, fastighetsförvaltning samt elektroniska kommunikationer.

Postens utlandsverksamhet består bland annat av internationell konsultverksamhet, delägande i postföretag

och remailing-verksamhet.

Ett exempel på utlandsverksamheten är SwedPost Consulting AB som har haft som huvuduppgift "att marknadsföra och tillhandahålla postala konsulttjänster på den internationella marknaden samt därtill hörande aktiviteter". Verksamheten har gått med förlust under de senaste åren. 1996 uppgick förlusten till 3,3 miljoner kronor. Sedan årsskiftet har bolagets verksamhet övertagits av Postbolagen AB.

Ett annat exempel är Posten Express PEX AB. Posten Express PEX AB bedriver bland annat internationell kurirverksamhet i samarbete med det internationella kurirföretaget TNT. 1996 gick företaget med 3,4 miljoner kronor i förlust.

Vidare: Posten Logistik On Line Center AB äger en femtedel av Nordic Gateway Distribution AB, ett företag som säljer elektroniska logistiklösningar på den nordiska marknaden. Posten Logistik On Line Center AB har också gått med förlust de senaste åren. 1996 uppgick förlusten till 8,7 miljoner kronor.

Posten Holding International AB äger det holländska bolaget Nordic Postgroup BV, som i sin tur under de senaste åren ägt upp till 54 procent av Holdingbolaget GD Net BV, som i sin tur äger hälften av GD Express Worldwide BV. Nordic Postgroup försålde dock aktierna i GD Net under 1996. Denna engångsintäkt utgjorde i princip Posten Holdings International ABs hela vinst föregående år.

Ytterligare ett exempel på Postens utlandsverksamhet är Nordic Mail AB, som bedriver så kallad re-mailingverksamhet, vilket innebär att man fraktar nationell post från ett land till ett annat land, där portot för att skicka tillbaka posten till det första landet är lägre än om posten frankerats och skickats inom ursprungslandet. Verksamheten bedrivs på den europeiska marknaden och under 1996 öppnades kontor i Paris och London. Nordic Mail AB äger dessutom närmare en femtedel av det amerikanska postföretaget Euromail USA, Ltd. Företaget har tidigare gått med förlust, men under 1996 har detta vänts till en knapp vinst.

Postens ägande i Estland

Swedgiro AB, ytterligare en del av Postens utlandsverksamhet, äger samtliga aktier i de estniska företagen Giro Eesti OU, Giro Maksekeskuse OU, Eesti Maksevahenduse OU och Swedgiro AS, samt hälften av aktierna i Eesti Maksekkuse AS. Swedgirokoncernen avser att bedriva betalningsförmedlingstjänster i Estland, men den har tidigare även varit engagerad på den polska marknaden. Swedgiro AB har aldrig gått med vinst och förra året uppgick förlusten till 19 miljoner kronor.

Enligt rykten tänker Posten, trots de stora förlusterna och ägarnas anvisningar, fortsätta utveckla och bygga ut sin internationella verksamhet. Närmast i tur står Finland, Lettland och Litauen.

Posten säljer på sina postkontor

förutom frimärken allt från teaterbiljetter och CD-skivor till kontorsmaterial och hus- och lägenhetsmäklar-tjänster. Posten säljer även andra kontorsvaror och utrustning, till exempel datorer. Denna försäljning återfinns inom affärsområdet Posten Försäljning som också ansvarar för den rikstäckande kassaservicen (postkontoren).

Kräver mer subventioner

Försäljningsverksamheten är svår att dela upp på olika dotterbolag. Förmodligen är detta en medveten strategi. Posten erhåller årligen 200 miljoner i ersättning från skattebetalarna för den rikstäckande kassaservicen. Trots detta har man under de senaste åren stängt ett stort antal postkontor, försämrat servicen och kräver nu till och med ytterligare subventioner till den rikstäckande kassaservicen.

Det kan konstateras att uppkomsten av förlusterna inom affärsområdet tidsmässigt verkar stämma väl överens med Postens satsningar på försäljning av tjänster och varor. Det kan därför inte uteslutas att den dåliga ekonomin för postkontoren och den rikstäckande kassaservicen hänger samman med satsningen på ny, väsensskild verksamhet och att det i själva verket är för att täcka dessa förluster Posten vill ha ännu mer pengar från skattebetalarna. Affärsområdet Försäljning gjorde 1996 en förlust på 439 miljoner kronor.

För en tid sedan motiverade en postchef försäljningen av CD-skivor

på Posten med att det "passar ganska väl in i Postens koncept eftersom vi också säljer CD-omslag som skivorna kan skickas i." Motsvarande gällde också för videofilmerna och barnleksakerna eftersom de kunde skickas på Posten. Med denna logik kan Posten sälja vad som helst. När får vi se brevbomber i sortimentet?

I Postens bolag Falcon Aviation AB, som ursprungligen startades för fraktflyg, driver Posten numera inrikes reguljärflyg och charterflyg till drygt ett dussin destinationer kring Medelhavet. Under det senaste året har en renodlad expansion inom reguljär- och charterflygbranschen genomförts. Falcon Aviation har gjort ett negativt resultat under de senaste åren och så sent som 1995 erhöll företaget 25 miljoner kronor i koncernbidrag.

Utöver den utländska finansiella verksamheten, som måste betraktas som långt ifrån kärnverksamheten just med anledning av sin geografiska hemvist, driver Posten också inhemsk verksamhet som i bästa fall kan kallas för udda finansiell verksamhet. I första hand rör det inkasso-verksamhet och satsningen på Lita försäkringar.

PBK Inkasso AB och dess dotterbolag Posten ReskontraService AB bedriver inkasso-verksamhet, reskontrabevakning och förmedling av kreditupplysningstjänster. Detta är verksamhet som normalt ingen annan aktör på den finansiella marknaden ägnar sig åt – dessa tjänster köps i allmänhet av företag specialiserade på

dessa marknader. Det är svårt att se indrivningsverksamhet som ett komplement till Postens kärnverksamhet eller på annat sätt motivera verksamheten. 1996 gjorde företagen en gemensam vinst före bokslutsdispositioner och skatt på 2 miljoner kronor.

Under namnet Lita Försäkringar säljer Posten försäkringar i samarbete med WASA. Inte heller denna verksamhet kan sägas komplettera Postens kärnverksamhet. Lita Försäkringar ingår tillsammans med Lita Bolån och Postbanken i Posten Finansiella Tjänster AB. Affärsområdet Finansiella Tjänster gjorde 1996 en förlust på 343 miljoner kronor.

”
För en tid sedan motiverade en postchef försäljningen av CD-skivor på Posten med att det 'passar ganska väl in i Postens koncept eftersom vi också säljer CD-omslag som skivorna kan skickas i.' Med denna logik kan Posten sälja vad som helst. När får vi se brevbomber i sortimentet?
”

Postfastigheter AB är moderbolag i en koncern om 21 dotterbolag. Dessa äger tillsammans 134 fastigheter och tomträttigheter omfattande en yta på

1.096.492 kvadratmeter. Detta gör Postfastigheter AB till ett av de större fastighetsbolagen i landet. Större delen av fastighetsbeståndet utgörs av terminalbyggnader och kontorsfastigheter som inrymmer Postens egen verksamhet.

Denna del av fastighetsbeståndet kan motiveras utifrån vad den politiska majoriteten uttalat att Posten skall ägna sig åt. Däremot finns det inom koncernen flera bolag och ett större antal fastigheter som helt hyrs ut på marknaden till externa hyresgäster. Denna del av verksamheten, som inte kompletterar kärnverksamheten i enlighet med regeringens och riksdagens direktiv, är således verksamhet som inte skall bedrivas av Posten. Räknet i hyresintäkter utgör den externa uthyrningen cirka en tiondel av verksamheten.

Går mot strömmen

Företaget PostNet AB "erbjuder främst svenska företag, organisationer och myndigheter elektroniska kommunikationslösningar för att stödja elektronisk handel". Det är även detta bolag som driver Postens satsning på Internet, "den elektroniska marknadsplatsen Torget". Satsningarna på Internet och elektronisk kommunikation ligger långt från den verksamhet som regering och riksdag har uttalat att Posten ska inrikta sig på. Enligt uppgift har Posten enbart på Torget satsat över 100 miljoner kronor i investeringar utan att satsningen ännu blivit lönsam.

Under 80-talet började Volvo, för

att parera lågkonjunkturer i kärnverksamheten, sälja allt från barnmat till läskedrycker och läkemedel. Även andra stora koncerner diversifierade sin verksamhet bort från sin huvudsakliga kompetens. I dag går trenden åt ett annat håll. Företagen väljer i allt större utsträckning att lägga ut verksamhet på entreprenad, out-sourcing, istället för att producera i egen regi.

Posten gör tvärtom. Allt skall drivas i egen regi och ingen bransch tycks gå fri. Det verkar dock inte vara någon klok strategi. De två affärsområden som rymmer större delen av den verksamhet som ligger långt ifrån kärnverksamheten, Posten Försäljning och Posten Finansiella Tjänster, förorsakar Posten de största förlusterna. 1996 uppgick förlusten tillsammans till närmare 800 miljoner kronor, vilket kan jämföras med Postens vinst på 363 miljoner kronor.

Posten bedriver således en omfattande verksamhet som inte "kompletterar kärnverksamheten" och som dessutom inte "bidrar till lönsamheten" och ej heller "sker under rimligt risktagande". Det är mycket allvarligt att Posten inte följer de direktiv regering och riksdag har uttalat, ännu allvarligare är att regeringen och kommunikationsministern inte vidtar motiverade åtgärder. Värst av allt är dock att Posten på olika marknader snedvrider konkurrensen.

Inom Postkoncernen sker ett omfattande flöde av koncernbidrag mellan olika verksamheter. Detta ger

möjligheter till underprissättning och missbruk av marknadsdominerande ställning. Posten har inte något krav på marknadsmässig avkastning på sina dotterbolag och inte heller har staten ett marknadsmässigt avkastningskrav på Posten AB. Statens ägande av Posten medför en ekonomisk garanti som inget konkurrerande företag har, oavsett om det handlar om persondatormarknaden, chartermarknaden eller inkassoverksamhet.

Privatisera

Denna genomlysning av Postens verksamhet har främst koncentrerats till de verksamheter som, enligt regering och riksdag, inte skall bedrivas av Posten. Det finns ytterligare verksamhet som Posten bedriver i strid med ägarnas direktiv om inriktning. Detta innebär dock inte att Posten endast bör avyttra den här omnämnda verksamheten, eller att den kvarstående verksamheten även fortsatt bör bedrivas i statlig regi. Tvärtom bör Postens verksamheter fullt ut kunna privatiseras, eftersom företaget i dag verkar på fullt konkurrensutsatta marknader. Om någon verksamhet, till exempel rikstäckande postförmedling till ett rimligt pris, inte skulle fungera utan statligt stöd så bör denna tjänst kunna upphandlas i konkurrens bland entreprenörerna på marknaden.

Ett statligt konglomerat av Postkoncernens natur hör inte hemma i en marknadsekonomi. Företaget kan utan någon större kontroll och insyn ägna sig åt korssubventionering mel-



lan verksamheter och underprissättning i syfte att slå ut konkurrenter på olika marknader. Dessutom blir det aldrig en rättvis konkurrens på marknaden – oavsett om det rör chartertrafik, uthyrning av kommersiella lo-

kaler eller försäljning av datorer – så länge Posten har staten som ägare och ekonomisk garant.

Något hårddraget kan sägas att Posten AB i dag är ett statligt konglomerat av sovjetiskt snitt, som löpt

amok på grund av en före detta socialdemokratisk statssekreterares och imperiebyggares ohämmade expansionslusta. Posten, dess dotterbolag och personalen skulle må bäst av att företaget privatiserades.